

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ: СЕМАНТИКО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС

Зозуля Світлана Миколаївна,

кандидат історичних наук, учений секретар Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

Результати аналізу сучасного стану та особливостей національно-патріотичного виховання дітей і молоді в українському суспільстві засвідчили, що питому діяльність із упровадження концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді здійснюють Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, її структурні підрозділи, зокрема Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.

У сучасній педагогічній науці окремі аспекти національно-патріотичного виховання розробляють І. Бех, Л. Березівська, С. Гончаренко, С. Лопатюк, О. Савченко, Н. Скотна, Г. Корж, О. Сухомлинська та інші знані науковці. Принагідно зауважимо, що в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розроблено систему заходів із реалізації концепції національно-патріотичного виховання, формування стійкого інтересу до вивчення й розуміння національної історії та культури (міжнародні та всеукраїнські науково-практичні заходи, книжкові виставки, бібліографічні списки, реферативні та аналітичні огляди тощо).

У процесі вивчення семантики поняття «національно-патріотичне виховання» у контексті сучасних дискусій, виявлено відсутність єдиних термінологічних підходів до його визначення. Зокрема в Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді поняття «*національно-патріотичне виховання*» трактується як комплексна, системна й цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави¹.

Там само поняття «*патріотичне виховання*» тлумачиться як складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста й демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури відносин. Проте визначення поняття «патріотизм» має й інші трактування, які подано в таблиці 1.

Базові дефініції поняття «патріотизм» («патріотичне виховання»)

---

¹ Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України: [офіц. сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2015. – С. 4. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/> (дата звернення: 10.05.16). – Назва з екрана

Таблиця 1

Визначення	Джерело
«це любов до Батьківщини, свого народу, одне із найглибших почуттів, розвинутих і закріплених багатовіковими традиціями країни й народу»	Панасюк Н. Л. Електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни «Сучасні педагогічні технології» (Луцький національний технічний університет). – Режим доступу http://elib.lutsk-ntu.com.ua/book/knit/ktpn/2010/10-114/glosarij.html (дата звернення: 10.05.16). – Назва з екрана
«це сукупність морально-етичної та емоційної прив'язаності до Батьківщини, яка визначає особу як громадянина. Містить ряд важливих морально-етичних, етнічних, культурних, політичних та історичних аспектів»	Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/ (дата звернення: 11.05.16). – Назва з екрана
«це систематична й цілеспрямована діяльність органів державної влади та громадських організацій із формування в громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків»	Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : [офіц. сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2015. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/ (дата звернення: 10.05.16). – Назва з екрана

Похідними від поняття «патріотизм» є такі: «державницький патріотизм», «конституційний патріотизм», «громадянський патріотизм», «політичний патріотизм», «український національний державний патріотизм», «національний патріотизм», «український патріотизм», «етнічний патріотизм» тощо.

Тож, розглянувши окремі визначення поняття «патріотичне виховання», узагальнимо, що його ключовим аспектом є свідоме формування поваги й любові до України, її історичного минулого, віри в духовну силу та єдність народу, уміння осмислювати історію, культуру, мистецтво, цінності, мораль, звичаї, символіку.

Зміст поняття «національне виховання» спрямоване переважно на передавання прийдешнім поколінням соціального досвіду, духовних надбань українського народу та національних цінностей, формування незалежно від національної приналежності особистісних рис громадянина України, духовності, моральної, естетичної, правової культури. Розглянемо окремі визначення цього поняття, які подано в таблиці 2.

Базові дефініції поняття «національне виховання»

Таблиця 2

Визначення	Джерело
«це передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності	Максимюк С. П. Педагогіка: навч. посібн. – Київ : Кондор, 2005. – 667 с. – Режим доступу:

<p>світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України: національної свідомості, розвинутої духовності, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, фізичної, екологічної культури, розвиток індивідуальних здібностей, таланту»</p>	<p>http://www.kafedragum-artcollege.edu.km.ua/Files/downloads/ibl_lib_ebooks .pdf (дата звернення: 10.05.16). – Назва з екрана</p>
<p>«це створена упродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв та ін., покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді, передавати їй соціальний досвід, надбання попередніх поколінь»</p>	<p>Зайченко І. В. Педагогіка: навчальний посібник. – Київ: Освіта України, КНТ, 2008. – 528 с.</p>
<p>«це формування гармонійно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної та національно свідомої людини, наділеної глибокою громадською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими й духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, працьовитістю, підприємливістю та ініціативністю»</p>	<p>Вікісловник. – Режим доступу: https://uk.wiktionary.org/wiki (дата звернення: 10.05.16). – Назва з екрана</p>

З-поміж іншого набуває актуальності такий термін, як «*військово-патріотичне виховання*». Системна організація військово-патріотичного виховання молоді має бути спрямована на оволодіння нею військовими професіями, формування психологічної та фізичної готовності до військової служби (табл. 3).

Базові дефініції поняття «військово-патріотичне виховання»

Таблиця 3

<p>«це складова системи національного виховання, що передбачає вироблення високого ідеалу служіння народові, готовності до трудового та героїчного подвигу в ім'я процвітання Української держави. Воно покликане формувати громадянина-патріота, виробляти у нього глибоке розуміння громадянського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, оволодівати військовими і військово-технічними знаннями, спонукати до фізичного самовдосконалення, а також вивчати бойові традиції та героїчні сторінки історії українського народу, його Збройних Сил»</p>	<p>Лещук В. Військово-патріотичне виховання старшокласників: реалії та перспективи / В. Лещук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Випуск 51, 2014.</p>
<p>«це активний процес системного, комплексного та всебічного впливу на свідомість, підсвідомість і поведінку особистості, а також психологію колективу з метою формування поваги до історії та традицій Збройних Сил України, інших патріотичних почуттів і переконань, а також високих морально-бойових, громадянських, військово-професійних, соціально-психологічних, психічних і фізичних якостей, необхідних для успішного виконання у</p>	<p>Афанасьєв А. О., Серветник Р. М. Напрями військово-патріотичного виховання особового складу Збройних Сил України на військових традиціях</p>

будь-яких умовах конституційного обов'язку щодо захисту народу України»	
---	--

Отже, сьогодні, інтегруючи ці поняття, узагальнимо, що національно-патріотичне виховання є складовою частиною політики національної безпеки держави, являє собою системну й цілеспрямовану діяльність із формування високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних українських діячів, героїв АТО, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків.